

Vsebina

Avtorjevo pojasnilo	5
Inhaltsverzeichnis	17

A. SPLOŠNI DEL

I. Normativna konkretizacija namesto »uporabljanja prava«	27
1. Ideologija »uporabljanja prava«	27
2. Pravno odločanje kot sestavina stopnjevitosti prava	33
3. Normativna konkretizacija namesto uporabljanja prava	36
II. Prvine normativne konkretizacije zakona	39
1. Od življenjskega primera do pravne odločitve ...	39
2. Konkretni dejanski stan	42
3. Abstraktni (zakonski) dejanski stan	48
4. Pravna odločitev kot vrednostna sinteza	51
III. Razlaga kot (re)konstrukcija pravnega pravila ...	57
1. Savignyjeva teorija razlage zakona	57
2. Pojem razlage zakona	62
3. Pomen splošne hermenevtike za razlago zakonskega besedila	66
4. Metode razlage	70
4.1. Jezikovna razlaga	70
4.1.1. Narava jezikovne razlage	70

4.1.2.	Zakonski jezik	75
4.2.	Logična razlaga	81
4.3.	Sistematična razlaga	87
4.4.	Zgodovinska razlaga	91
4.5.	Namenska (teleološka) razlaga	98
5.	(Besedni) rezultat razlage	104
6.	Razmerje med metodami razlage	106
7.	Odziv v slovenski in nekdanji jugoslovanski teoriji	110
8.	Pomen pravnih načel	114
9.	Odpirta vprašanja	114
9.1.	Vprašanje »naravnega reda« med sestavinami razlage	114
9.2.	Vloga teleološke razlage	118
9.3.	Pomen objektivistično-dinamičnega načina razlage	119
9.4.	Prispevek teorije argumentacije	120

IV. Nadaljnje razvijanje zakona in prava 123

(Poroznost zakona in nad njim, a v mejah pravnih načel)

1.	Poroznost in nepopolnost zakonskega besedila	123
2.	Pomen pravnih načel	127
2.1.	Narava pravnih načel	127
2.2.	Relativnost razločevanja med pravnimi pravili in pravnimi načeli	136
2.3.	Razsežnost pravnih načel	141
3.	<i>Argumentum a cohaerentia</i> (Povezanost in medsebojna usklajenost formalnih pravnih virov)	142
4.	(Ne)popolnost zakonov in drugih formalnih pravnih virov	147
4.1.	(Ne)popolnost objektivnega prava	147
4.2.	Pravne praznine	150
4.2.1.	Načrtovane (notranje) praznine v zakonih	150

4.2.2.	Klasične pravne praznine ali praznine v zakonih	153
4.2.2.1.	Načelna opredelitev	153
4.2.2.2.	Načini zapolnjevanja	155
4.2.3.	Pravne praznine v širšem pomenu besede	158
4.2.4.	Pravne praznine v prenesenem pomenu besede	163
4.3.	Argumenti za zapolnjevanje nepopolnosti v zakonih in drugih formalnih pravnih virih	164
4.3.1	<i>Argumentum a simili ad simile</i>	164
4.3.1.1	Pojem.	164
4.3.1.2.	Analogija <i>intra legem</i>	165
4.3.1.3.	Zakonska analogija	167
4.3.1.4.	Pravna analogija.	168
4.3.1.5.	Pomen zakonske in pravne analogije.	169
4.3.1.6.	Posebnosti v kazenskem pravu	170
4.3.2.	Argument teleološke redukcije	174
4.3.3.	<i>Argumentum a contrario</i>	176
4.3.4.	<i>Argumentum a fortiori (argumentum a maiori ad minus, argumentum a minori ad maius)</i>	180
5.	Še nekateri drugi argumenti	182
5.1.	Uvod	182
5.2.	Argument pravne države	183
5.2.1.	Splošna vprašanja	183
5.2.2.	(Ne)političnost pravnega odločanja in pravna država.	191
5.3.	Načelo sorazmernosti	198
5.4.	Argument neprava	204
5.5.	Argument precedensa	208

V. Med normativnim in dejanskim, dejanskim in normativnim	217
1. Uvod	217
2. »Potovanje pogleda sem in tja«	218
3. Dvostopenjsko »potovanje pogleda sem in tja« ...	221
4. Sestavljenost »gibanja« med normativnim in dejanskim.	224
5. Tipična norma in tipični primer kot vezna člena . .	227
6. Prepoznavanje in (tako imenovani) pravni občutek kot »temelj« pravne odločitve	230
7. »Narava stvari« kot <i>tertium comparationis</i>	236
8. Sklep	240
9. Še ekskurz: temeljne oblike pravne argumentacije	242
VI. Okrog »pravnega silogizma«	247
1. »Pravni silogizem« kot problemsko ogrodje	247
2. Odprta vprašanja	249
2.1. Razlaga zakona: zakonski dejanski stan . .	251
2.2. Razlaga življenjskega primera: konkretni dejanski stan	252
2.3. Povezava med obema ravnema: med dejanskim in normativnim	255
3. »Pravni silogizem« kot racionalni okvir odločanja	256
VII. Utemeljitev pravne odločitve	259
1. Formalna in vsebinska utemeljenost pravne odločitve	259
2. Argumenti v pravu	261
3. Zbiranje procesnega gradiva (priprava za pravno odločitev)	265
4. Pravovarstvena odločba	269
5. Glose k utemeljitvam sodnih odločitev	272
6. Od tu dalje: ena ali več možnih rešitev?	281

VIII. Smeri teorije argumentacije	289
1. Uvod	289
2. Od pojmovne prek interesne do vrednostne jurisprudence	290
3. Viehwegova topična jurisprudenca	299
4. Perelmanova nova retorika	301
5. Alexyjeva teorija racionalnega pravnega razpravljanja	305
6. Aarnijev pravnocivilizacijski racionalizem	312
7. Dworkinovo carstvo prava kot razlagalna celota ..	319
8. Namesto sklepa	324

B. POSEBNI DEL

I. Jezik in pravo (Čemu razprava o jeziku in pravu?) ..	329
1. Misel in beseda	329
2. Jezikovnost prava	330
3. Nekatera odprta vprašanja	333
3.1. Predmet pravnega urejanja	334
3.2. Pomenska določljivost	334
3.3. Dvodimenzionalnost jezika	335
3.4. Hierarhičnost pravnega jezika	337
3.5. Kontekst razumevanja	338
3.6. Pomensko jedro in rob dvoma (Hart)	338
3.7. Objektivistični način razlage	339
4. Jezik pravne znanosti in jezik pravne obrazložitve	341
Literatura	345
II. Krhkost človekovega dostojanstva (Ob odločbi U-I-109/10-11 Ustavnega sodišča RS) ..	349
III. Pravičnost in uporabljanje prava	363
Literatura	370

IV. Razlaga (razumevanje) ustave	373
1. Primeri iz ustavnosodne prakse	373
2. Metodološka (ne)soglasja	375
3. Odprtost razlagalnih argumentov.	377
4. Klasični razlagalni argumenti	379
4.1. Uvod	379
4.2. Jezikovna razlaga.	379
4.3. Logična razlaga	381
4.4. Sistematična razlaga	383
4.5. Zgodovinska razlaga	386
4.6. Namenska (teleološka) razlaga	388
5. Še nekateri drugi argumenti in vidiki razumevanja ustave	390
5.1. Uvodno pojasnilo	390
5.2. Jezik in narava ustave	391
5.3. Pravna načela.	393
5.4. Pomen temeljnih (človekovih) pravic	396
5.4.1. Sporočilna moč ustave.	396
5.4.2. Osrednjost človekovega dostojanstva.	397
5.4.3. Človeška mera je sočloveška mera	399
5.4.4. Vse, kar ni prepovedano in zapovedano, je dovoljeno	401
5.4.5. Temeljne pravice kot pravna načela.	402
5.5. Prispevek ustavnosodne prakse in (kritične) pravne teorije.	403
Literatura	407
V. (Ne)etičnost prava, pravnikov in pravoznanstva	413
1. Uvod	413
2. Pravna dogmatika, njen predmet in njene omejitve	415
3. Apologetski in znanstveni pravni pozitivizem.	416
4. Zasnova pozitivnopravne znanosti.	418
5. »Nevrednost« pravoznanstva	420

6.	Argumenti neprava, pravnih načel in razumevanja pravnih pravil	422
6.1.	Ugovor neprava	422
6.2.	Ugovor pravnih načel	428
6.3.	Ugovor razumevanja pravnih pravil.	429
7.	Nesporazumi in netočnosti pri razumevanju pravnega pozitivizma.	431
8.	Konflikt vrednot.	433
9.	Moralna kritika prava	435
VI.	Odziv na Antigoin izziv	
	(Teze o naravi prava)	439
Argumentation im Recht. Vom Lebenssachverhalt zur Rechtsentscheidung		
	Zusammenfassung	443
	Literatura	479
	Imensko kazalo	521
	Stvarno kazalo	531

Argumentation im Recht

(Vom Lebenssachverhalt zur Rechtsentscheidung)

Inhaltsverzeichnis

Vorwort	5
A. ALLGEMEINER TEIL	
I. Normative Konkretisierung statt	
»Rechtsanwendung«	27
1. Die Ideologie der »Rechtsanwendung«	27
2. Die Rechtsentscheidung als Bestandteil des Stufenbaus der Rechtsordnung	33
3. Normative Konkretisierung statt Rechtsanwendung	36
II. Elemente normativer Konkretisierung des	
Gesetzes	39
1. Vom Lebenssachverhalt zur Rechtsentscheidung .	39
2. Der rechtserhebliche Sachverhalt.	42
3. Der gesetzliche Tatbestand	48
4. Die Rechtsentscheidung als wertende Synthese .	51
III. Die Auslegung als (Re)konstruktion der	
Rechtsnorm.	57
1. Savignys Theorie der Gesetzesauslegung	57
2. Die Auslegung des Gesetzes	62
3. Die Bedeutung der allgemeinen Hermeneutik für die Auslegung des Gesetzestextes	66
4. Methoden der Auslegung.	70
4.1. Sprachliche Auslegung	70
4.1.1. Die Natur der sprachlichen Auslegung ..	70

4.1.2.	Die Gesetzessprache	75
4.2.	Logische Auslegung	81
4.3.	Systematische Auslegung	87
4.4.	Historische Auslegung	91
4.5.	Teleologische Auslegung	98
5.	Die Wortinterpretation	104
6.	Das Verhältnis zwischen den Auslegungsmethoden	106
7.	Stellungnahmen in der slowenischen und in der ehemaligen jugoslawischen Theorie	110
8.	Die Bedeutung der Rechtsprinzipien	114
9.	Offene Fragen	114
9.1.	Die Frage einer »natürlichen Ordnung« der Auslegungsmethoden	114
9.2.	Die Rolle der teleologischen Auslegung	118
9.3.	Die Bedeutung der objektiv-dynamischen Auslegung	119
9.4.	Die Bedeutung der Entscheidungs- begründung	120
IV.	Die Gesetzes- und die Rechtsfortbildung	123
1.	Die Porosität und die Unvollkommenheit des Gesetzestextes	123
2.	Die Bedeutung der Rechtsprinzipien	127
2.1.	Die Natur der Rechtsprinzipien	127
2.2.	Die Relativität der Unterscheidung zwischen den Rechtsnormen und den Rechtsprinzipien	136
2.3.	Die Dimension der Rechtsprinzipien ...	141
3.	Das argumentum a cohaerentia (Der Zusammenhang und die Übereinstimmung der formellen Rechtsakte)	142
4.	Die (Un)vollkommenheit der Gesetze und der anderen formellen Rechtsakte	147

4.1.	Die (Un)vollkommenheit des objektiven Rechts	147
4.2.	Rechtslücken	150
4.2.1.	Die geplanten (inneren) Lücken in den Gesetzen	150
4.2.2.	Die klassischen Rechtslücken oder die Lücken in den Gesetzen	153
4.2.2.1.	Die prinzipielle Stellungnahme.	153
4.2.2.2.	Die Arten der Lückenausfüllung	155
4.2.3.	Die Rechtslücken im weiteren Sinne des Wortes	158
4.2.4.	Die Rechtslücken im bildlichen Sinne des Wortes	163
4.3.	Argumente für die Ausfüllung der Unvollkommenheiten in den Gesetzen und anderen formellen Rechtsquellen ..	164
4.3.1.	Das argumentum a simili ad simile.	164
4.3.1.1.	Der Begriff	164
4.3.1.2.	Die Analogie intra legem	165
4.3.1.3.	Die Gesetzesanalogie	167
4.3.1.4.	Die Rechtsanalogie	168
4.3.1.5.	Die Bedeutung der Gesetzes- und Rechtsanalogie	169
4.3.1.6.	Die Besonderheiten im Strafrecht.	170
4.3.2.	Das Argument der teleologischen Reduktion	174
4.3.3.	Das argumentum a contrario.	176
4.3.4.	Das argumentum a fortiori (argumentum a maiori ad minus, argumentum a minori ad maius)	180
5.	Noch einige andere Argumente	182
5.1.	Einleitung	182
5.2.	Das Argument des Rechtsstaates.	183
5.2.1.	Die allgemeinen Fragen.	183

5.2.2.	Die (un)politische Seite der Rechtsentscheidung und des Rechtsstaats	191
5.3.	Das Verhältnismäßigkeitsprinzip	198
5.4.	Das Argument des Unrechts	204
5.5.	Das Argument des rechtlichen Präjudizes	208

V.	Zwischen dem Normativen und dem Faktischen, dem Faktischen und dem Normativen	217
1.	Einleitung	217
2.	Das »Hin- und Herwandern des Blickes«	218
3.	Das zweistufige »Hin- und Herwandern des Blickes«	221
4.	Die Struktur des »Wanderns« zwischen dem Normativen und dem Faktischen	224
5.	Die typische Norm und der typische Fall als Verbindungsglieder	227
6.	Das Erkennen und das sogenannte Rechtsgefühl als »Grundlage« der Rechtsentscheidung	230
7.	Die »Natur der Sache« als ein »tertium comparationis«	236
8.	Schlussfolgerung	240
9.	Noch Exkurs: Grundformen der juristischen Argumentation	242
VI.	Über den »juristischen Syllogismus«	247
1.	Der »juristische Syllogismus« als Problemgrundgerüst	247
2.	Offene Fragen	249
2.1.	Die Auslegung des Gesetzes und der gesetzliche Tatbestand	251
2.2.	Die Auslegung des Lebenssachverhalts: der rechtserhebliche oder endgültige Sachverhalt	252

2.3.	Die Verbündung der Ebenen des Normativen und des Faktischen	255
3.	Der »juristische Syllogismus« als rationaler Rahmen der Entscheidung	256
VII.	Die Begründung der Rechtsentscheidung	259
1.	Formale und inhaltliche Begründbarkeit der Rechtsentscheidung	259
2.	Argumente im Recht	261
3.	Die Sammlung von Prozessmaterial (die Vorbereitung für die Rechtsentscheidung) . .	265
4.	Die Entscheidung des Rechtsschutzorgans	269
5.	Glossen zu den Begründungen der Gerichtsentscheidungen	272
6.	Von hier weiter: eine oder mehrere mögliche Lösungen?	281
VIII.	Richtungen der Argumentationstheorie	289
1.	Einleitung	289
2.	Von Begriffsjurisprudenz über die Interessenjurisprudenz zur Wertungsjurisprudenz	290
3.	Viehwegs Topik	299
4.	Perelmans neue Rhetorik	301
5.	Alexys Theorie des rationalen juristischen Diskurses	305
6.	Aarnios juristischer Zivilisationsrationalismus . .	312
7.	Dworkins Reich des Rechts als interpretative Ganzheit	319
8.	Ein abschließender Kommentar	324

B. BESONDERER TEIL

I.	Die Sprache und das Recht (Warum die Diskussion über die Sprache und das Recht?)	329
-----------	--	------------

1.	Gedanke und Wort.	329
2.	Die Sprachlichkeit des Rechts.	330
3.	Einige offene Fragen	333
3.1.	Gegenstand der rechtlichen Regulierung.	334
3.2.	Bedeutungsmäßige Bestimmbarkeit	334
3.3.	Die Zweidimensionalität der Sprache (A. Kaufmann)	335
3.4.	Hierarchische Beschaffenheit der Sprache	337
3.5.	Der Verstehenskontext.	338
3.6.	Bedeutungskern und Zweifelsspielraum (Hart)	338
3.7.	Objektivistische Auslegungsmethode ..	339
4.	Die Sprache der Rechtswissenschaft und die Sprache der rechtlichen Begründung	341
	Literaturverzeichnis	345

II. Brüchigkeit der Menschenwürde

(Anlässlich der Entscheidung U-I-109/10-11 des Verfassungsgerichts der Republik Slowenien) ..	349
--	-----

III. Die Gerechtigkeit und die Rechtsanwendung . . .

Literaturverzeichnis	370
--------------------------------	-----

IV. Die Auslegung (das Verstehen) der Verfassung ..

1. Fälle aus der Verfassungsgerichtspraxis	373
2. Methodologische (Un)übereinstimmungen	375
3. Offenheit der Auslegungsargumente.	377
4. Klassische Auslegungsargumente	377
4.1. Einleitung	379
4.2. Sprachliche Auslegung	379
4.3. Logische Auslegung	381
4.4. Systematische Auslegung	383
4.5. Historische Auslegung	386
4.6. Teleologische Auslegung.	388

5.	Noch einige andere Argumente und die Gesichtspunkte des Verfassungsverstehens	390
5.1.	Vorbemerkung	390
5.2.	Sprache und Natur der Verfassung	391
5.3.	Rechtsprinzipien	393
5.4.	Bedeutung der Grundrechte	396
5.4.1.	Die Aussagekraft der Verfassung	396
5.4.2.	Die Kernbedeutung der Menschenwürde	397
5.4.3.	Das menschliche Maß als mitmenschliches Maß.	399
5.4.4.	Alles, was nicht verboten und geboten ist, ist erlaubt	401
5.4.5.	Die Grundrechte als Rechtsprinzipien. . .	402
5.5.	Der Beitrag der Verfassungsgerichtspraxis und der (kritischen) Rechtstheorie	403
	Literaturverzeichnis	407

V.	(Un)Sittlichkeit des Rechts, der Juristen und der Jurisprudenz	413
1.	Einleitung	413
2.	Rechtsdogmatik, ihr Gegenstand und ihre Grenzen	415
3.	Apologetischer und wissenschaftlicher Positivismus.	416
4.	Entwurf der positivrechtlichen Wissenschaft . . .	418
5.	»Die Wertlosigkeit« der Jurisprudenz	420
6.	Argumente des Unrechts, der Rechtsprinzipien und des Verstehens der Rechtsnormen	422
6.1.	Einwand des Unrechts	422
6.2.	Einwand der Rechtsprinzipien	428
6.3.	Einwand des Verstehens der Rechtsnormen	429
7.	Missverständnis und die Ungenauigkeiten des Verstehens des Rechtspositivismus	431

8. Konflikt der Werte	433
9. Moralische Kritik des Rechts	435
VI. Reaktion auf Antigones Herausforderung	
(Thesen über die Natur des Rechts).....	439
Argumentation im Recht	
Vom Lebenssachverhalt zur Rechtsentscheidung	
Zusammenfassung	443
Literaturverzeichnis	479
Personenverzeichnis	523
Sachverzeichnis	531

I. Normativna konkretizacija namesto »uporabljanja prava«

1. Ideologija »uporabljanja prava«

Klasično pojmovanje, kako poteka postopek »uporabljanja prava«,¹ temelji na prepričevanju, da uporabnik v celoti izpelje pravno odločitev iz zakona ali drugega formalnega pravnega vira (v nadaljevanju navajam le zakon kot prototip za te vrste pravnih virov v evropskem kontinentalnem pravu): »Odločitev je opravil že zakonodajalec. Uporabniku prava gre samo za to, da najde odločitev, ki je bila dana vnaprej.«² Ali: »Sodba je ponovitev (poudaril M. P.) pravne norme za konkretni primer. Abstraktna formula pravne norme se izpolni s konkretnimi osebami in s konkretnimi dejanji, ki so določena po času, kraju in predmetu. Sodba je nova objava (poudaril M. P.) pravne norme v konkretni obliki.«³ In tudi: klasična subsumpcijska shema (t. i. pravni silogizem) je še vedno model, ki rabi kot »šolski« vzorec,

¹ S pojmom »uporabljanje prava« zajemamo odločanje v konkretnih primerih; osredotočamo ga na pravno odločitev, ki je oblikovana v posamičnem pravnem aktu (npr. v sodbi sodišča), ne da bi nas zanimale tudi tiste vrste pravnega odločanja, ki so vsebovane v splošnih pravnih aktih. Glej Pavčnik 2011, str. 217 in nasl. – Z zakonodajno (pravodajno) dejavnostjo se v slovenskem prostoru poglobljeno ukvarja Albin Igličar (glej Igličar 2011). Vsekakor je treba upoštevati tudi to, da mora ali pa bi vsaj moral že zakonodajalec predvideti, ali je zakon v tolikšni meri vsebinsko izklesan, da ga je mogoče kakovostno razlagati. Gre za tako imenovani test predvidljivosti, ki mora biti ali pa bi vsaj moral biti obvezna sestavina zakonodajnega postopka (glej Pavčnik 2009, str. 42–47).

² Kriele 1976, str. 312.

³ Juhart 1961, str. 413.

kako uporabnik zakona (na primer sodnik) podredi konkretni (živiljenjski) dejanski stan zakonskemu in s tem »samodejno« izpelje pravno posledico, ki se na to podreditev navezuje.⁴

Klasično pojmovanje se – zavestno ali nezavedno – opira na podmeno, da je »uporabljanje prava« posteriorno v razmerju do prava: gre za mehanično opravilo, ki poustvarja pravo v konkretnem družbenem razmerju. Gre za pojmovanje, ki je lastno klasičnemu naravnemu pravu in klasičnemu (normativističnemu) pravnemu pozitivizmu: obema je uresničevanje prava »nezgodovinski proces«; opraviti imamo s »'procesom', v katerem se nič ne zgodi. Primer in zakon ostaneta takšna, kakršna sta bila poprej, nič se ne spremeni«.⁵ Mehanično (beri: čisto, golo) »uporabljanje prava« prenapenja pomen zakona in živiljenjskih primerov, ki terjajo pravno odločitev: zakon sprejema kot celoto enopomenskih in v sebi sklenjenih modelov (tipov) ravnanj, ki jih je kot takšne mogoče »prenesti« v družbeno življenje, medtem ko živiljenjske primere enači s konkretnimi dejanskimi stanovi, ki ravno tako že čakajo, da jih zajame »subsumpcijski avtomat«.

V tem pomenu je »uporabljanje prava« doživelo »teoretični vrhunec« s *šolo pojmovne jurisprudence*. Njena dobra stran je, da vnaša v pravno odločanje pojmovni normativni okvir, ki daje

---

⁴ Glej na primer *Fikentscher* 1976, III, str. 739–741. *Hassemer* 1972, str. 467–480, in *Kaufmann* 1999, str. 1–7 in še na več drugih mestih. – S stališča nekdanje jugoslovanske teorije prava prim. *Košutić* 1982, str. 246–247; *Kušej* 1976, str. 212–214; *Lukić* 1957, II, str. 279–281; *Lukić* 1977, str. 223–226; *Mandić* 1971, str. 151–154; *Pupić* 1983, str. 326–327; *Visković* 1981, str. 287 in nasl., ter *Vuković* 1953, str. 5–7. V hrvaški teoriji prim. *Visković* 2001, str. 264–266, in 2006, str. 263–265.

⁵ *Kaufmann* 1986, str. 259. Glej tudi str. 259–260: »Der Unterschied zwischen klassischem Naturrecht und klassischem Rechtspositivismus besteht 'nur' darin, dass dort die höchsten Normen als vorgegeben erachtet werden (im Logos, in der Natur, im göttlichen Gesetz, in der Vernunft), während man hier die 'Grundnorm' als eine Hypothese oder als eine transzendente Bedingung begreift.«

pravnemu odločanju potrebno določnost in zanesljivost. *Jhering* bi rekel, da gre za tako imenovano nižjo (pojmovno) jurisprudenco, ki se osredotoča na razlaganje zakona, na ugotavljanje njegove vsebine, na odpravljanje nejasnosti in protislovij, ki so v njem.⁶ Na tej osnovi gradi višja (pojmovna) jurisprudenca, ki logično in sistematično razčlenjuje posamezne pravne institute in pravne pojme. Njen predmet je razčlenitev, povezovanje in konstrukcija pojmov, ki se »iztekajo« v hierarhično zgrajen in v sebi sklenjen pravnodogmatični sistem. Značilna je na primer misel, da »lahko znanost, ko povezuje različne sestavine, oblikuje nove pojme in pravna pravila: pojmi so ustvarjalni, združujejo se in ustvarjajo nove«.⁷

Za pojmovno jurisprudenco ali za *šolo pojmovne eksegeze*, kakor se je ta teoretična smer imenovala v Franciji, je »uporabljanje prava« prenos vsebine zakona na konkretni primer, prenos, ki deducira vsebino pravne odločitve iz prava kot dogmatično izoblikovanega sistema.⁸ Odločilno je ravno to, da gre za sklepanje iz vsebinsko osamosvojenega in samozadostnega pravnega sistema. Sama pravnodogmatična obdelava zakona, razčlenitev njegove vsebine in na to pojmovno analizo oprti znanstveni sistem (na primer civilnega prava kot celote ali njegovih sestavnih delov) dajejo pojmovno (normativno) preglednost in usmerjenost, ki se ji »uporabljanje prava« ne more izogniti. Celo več: šele na tej osnovi je mogoče doseči *pojmovni okvir*, v katerega umestimo pravno odločitev. V tem obsegu je *pojmovna (eksegetična) jurisprudenca nujna spremljevalka odločanja* v konkretnih primerih.⁹ Njena vloga postane problematična in sprevržena šele tedaj, ko se na ravni višje jurisprudence »kult logičnega« osamosvoji in postanejo pravni pojmi, kot pronicljivo ugotavlja

⁶ *Jhering* 1923, II/2, str. 358–359.

⁷ *Jhering* 1907, I, str. 40. Glej tudi *Jhering* 1923, II/2, par. 39–41.

⁸ Glej *Gény* 1932, I, str. 68–69 in str. 70 in nasl.; *Kaufmann* 1962, str. 148–151, in *Perelman* 1976, str. 23 in nasl.

⁹ Glej na primer *Alexy* 1983, str. 311 in nasl.

Wieacker, »neposredna resničnost«. ¹⁰ Šibko mesto pojmovne jurisprudence tako ni v njenem pojmovnem filigranstvu, ampak je preprosto v tem, da je kot pravna znanost *odtujena* družbeni, politični in moralni resničnosti prava. ¹¹ In v tem je tudi njena »ontološka ideološkost«, ko vzbujata vtis, kot da je pravna odločitev mehanična reprodukcija »pojmovne resničnosti«.

Usedline čistega »uporabljanja prava« so še vedno dejavne. Vzdržuje jih tista pravna dogmatika, ki se zapira v pojmovni labirint, ne da bi upoštevala normativno moč dejanskega, iz katere ti pojmi rastejo in se k njej produktivno vračajo. Za takšno pravno dogmatiko so kot nalašč znane *Kirchmannove* besede, da že trije zakonodajni popravki spremenijo cele knjižnice v makulature. ¹² Primeri, ki to trditev potrjujejo, so bili na področju »samoupravnega prava«, »prava združenega dela« in tudi »socialističnega ustavnega prava« tako očitni, da jih ni treba še posebej utemeljevati. ¹³

Bolj pomembno je, da se ideologija čistega »uporabljanja prava« vselej *ujema z ideologijo tistih političnih organov*, ki si laste »ustvarjalnost« in pravodajni monopol. »Uporabnik prava« je tu le sredstvo in zvesti (nekritični) izvajalec, ki prenaša »pravo« z abstraktnoregulativne ravni v konkretna družbena razmerja; »uporabljanje prava« je tu zgolj pravnotehnično opravilo, zanj »uporabnik« na videz ne odgovarja in ga utemelji že s tem, da navede pravno določilo, ki ga je uporabil kot »vir« prava. K tej ideologiji težijo totalitarni politični sistemi, v katerih je dejanski nosilec »ustvarjalnosti« in »resnice« hierarhično najvišji politični (partijski) organ, ki mu je državna organizacija le sredstvo, prek katerega uresničuje svojo politično voljo.

¹⁰ *Wieacker* 1967, str. 433.

¹¹ Glej *isti*, str. 401.

¹² Glej *Kirchmann* 1990, str. 23.

¹³ S stališča slovenske teorije v preteklem stoletju glej (prim.) *Pavčnik* 2001-I, str. 77–88.

Za »pravo« uporabljajoče organe to pomeni, da je njihova ustvarjalnost zožena zgolj na to, da ugotovijo, kateremu zakonskemu dejanskemu stanu s pravno posledico je treba podrediti življenjski primer. V družbeni resničnosti lahko takšen sistem deluje le na »ideološki ravni«. Brž ko je tako, »pravo« uporabljajoči organ ne nastopa tudi kot pravo ustvarjajoči organ: njegova dejanska ustvarjalnost je skrita za »enopomensko« številko pravnega paragrafa, ki ga uporablja in na katerega se sklicuje v obrazložitvi pravne odločitve. Za to »ideološko tančico« je *dejanska ustvarjalnost*, ki je toliko bolj vezana na vladajoči »ideološki kliše«, kolikor bolj je pravna odločitev politično občutljiva in pomembna. Glede na to je razumljivo, da je pravno odločanje v civilnopravnih zadevah načeloma strokovno bolj avtonomno kot v upravnih in kazenskopravnih zadevah, v katerih je »ideološki kliše« mnogo bolj izrazit. A tudi tu je mogoče razločevati med klasičnim in »družbeno« posebej nevarnim »kriminalom«, ki je zlasti kot »politični kriminal« lahko v celoti instrumentaliziran.¹⁴

K ideologiji »uporabljanja prava« je ne tako majhen delež prispevala in še prispeva tudi tista pravna teorija, ki se je zadovoljevala in se še zadovoljuje zgolj s pojmovno eksegezo veljavnih formalnih pravnih virov: njen predmet je »*law in books*« in ne »*law in action*«; zanima jo jezikovna, logična in sistematična razčlenitev pravnega besedila, ki ga preučuje ne glede na družbeno resničnost in ne glede na njegovo pomensko soodvisnost od te družbene resničnosti, na njegovo uresničljivost v njej in na njegovo mesto v evropski pravni civilizaciji.¹⁵ V tej povezavi ni mogoče tudi mimo same besedne zveze »uporabljanje prava« –

¹⁴ Prim. *z dachavskimi procesi*, kakor nam jih razpirajo Predlog javnega tožilca SR Slovenije za obnovo t. i. »Diehlovega procesa« (glej v prilogi Pravnika, (1987) 3-4 in Dokumenti 1990. Prim. tudi Perenič 1973 in Bavcon 1987 (s sodelavci: Bele, Kobe, Pavčnik). O zlorabi razlage v obdobju nacionalsocializma glej Rütters 1997.

¹⁵ Prim. Hassemer 1972 in Miličić 1990, str. 240–242.

mimo dvojice, ki je široko razširjena in ki jo, sledeč jezikovni inerciji, pogosto uporabljajo tudi tisti, ki nanjo vsebinsko ne pristajajo in ji pripisujejo drugačen pomen.

Pravno izobraževanje¹⁶ je ena izmed ključnih prvin, ki lahko prispeva, da se presega ideologija »uporabljanja prava«. Zmotno bi bilo pričakovati, da je to samo naloga filozofije in teorije prava. Zanesljivo ni nepomembno, ali in v kolikšnem obsegu je v študij vključena teorija argumentacije v pravu. Ravno tako pomembno je, kako so usmerjeni pozitivnopravni predmeti; če prispevajo k temu, da zna pravnik *pravno misliti in pravno argumentirati*, smo na pravi poti. Če za to nimajo ustreznega nagnjenja in če študijsko gradivo razgrinjajo na način, ki *izključuje problemsko pravno mišljenje*, hoté ali nehoté utrjujejo ideologijo »uporabljanja prava«. Ta ideologija je najbolj nevarna tedaj, ko se pravnik sam instrumentalizira in se vede tako, kot da je že vse rešeno in povedano v zakonu (beri: v črki predpisa).¹⁷ Če pravnik tako ravna, pomeni, da noče prevzeti odgovornosti za svoje delo in da je lahko odprt za vplive tistih, ki imajo politično in družbeno moč. Tem vplivom in tem skušnjavam ne more uteči še tako pravna in še tako demokratična država; uteče jim lahko samo tisti, ki je avtonomna

---

¹⁶ Prim. z referatom Čemu razprava o študiju prava? (Pavčnik 1993). Prim. tudi Jelenc Puklavc 1993 in 1999, Pavčnik 1999-I, Ogrizek 1999 in Pavčnik 2012, str. 498. O didaktiki argumentiranja glej tudi Kreuzbauer, Dorn (ur.) 2006.

¹⁷ Nevarnosti, da je zakon pomensko samozadosten, se lahko izognemo samo tako, da vselej upoštevamo tudi kontekst njegovega razumevanja. Primer neupoštevanja konteksta je »tožilska zadeva« (U-I-42/12), v kateri je ustavno sodišče izrecno reklo, da morajo samostojnost državnih tožilcev pri izvrševanju tožilske funkcije »zagotavljati zakoni, ki urejajo državnotožilsko službo oziroma urejajo izvajanje tožilske funkcije« (tč. 32). Ob tem izhodišču naj bi bila odločitev o tem, »katero ministrstvo naj izvaja upravne naloge v zvezi z organizacijo in delovanjem državnega tožilstva ter nadzorom nad njegovim poslovanjem ... stvar proste presoje zakonodajalca« (tč. 31). To stališče nekritično glorificira samozadostnost zakonskega besedila in s tem, vsaj v določenem obsegu, sprejema ideologijo »uporabljanja prava«.

Imensko kazalo

A

Aarnio 7, 76, 78, 84, 90, 126, 264,
285–286, 304, 312–316, 318,
377, 407, 435, 459, 468,
471–472, 475–476, 480–482
Alexy 29, 40, 52, 69, 87, 120,
127, 129, 133, 135–138, 237,
242, 253, 257, 273, 302–303,
305–312, 325, 394, 407,
435–436, 451, 471, 473–475,
477, 481–482, 506
Ambrož 483
Androjna 46, 264, 421, 482
Antigona 7, 427, 439, 478
Aristoteles 289, 337, 345, 364, 469
Atienza 40, 325, 477, 482
Avbelj 359
Ávila 136, 482

B

Babić 482
Bačić 46, 111, 117, 483
Bachof 407
Bäcker 136, 483
Badura 407
Ballweg 483
Bankowski 208, 483
Basta, L. 184, 483
Bavcon 31, 46, 75, 111, 116, 171,
408, 428, 483, 497, 504, 514
Bayer 48, 267, 483

Beccaria 117, 250, 483, 494
Behrend 33, 483
Belajac 264, 516
Bele 31, 112, 134, 171–172, 483,
509–510
Bell 192, 483
Bench-Capon 484
Benda 184, 186, 194, 484, 492
Benjamin 330, 345
Betetto 208, 214, 484, 509
Betti 484
Bittner 129, 284–285, 324, 484
Bobbio 143, 484
Bockelmann 488
Bongiovanni 305, 325, 484
Borowski 127, 136, 482–484
Böckenförde 376, 408
Brison 408
Brkan 201, 516
Brösl 408, 484
Broz 354, 358–359
Brožek 37, 263, 305, 513
Brugger 484, 497, 502
Bruns 273, 516
Buchwald 485
Bučar 342, 408, 416
Bugarič 192, 408, 484
Bung 249, 484
Burazin 485
Búrca 201, 486
Bydlinski 57, 107, 120, 123, 136,
176, 229, 322, 485, 497

C

- Canaris 36, 39, 68, 71, 88, 89,
109, 120, 123–124, 150, 154,
169, 174–176, 178–181, 248,
260, 263, 284, 408, 410, 457,
485
Cerar 54, 77, 81, 184, 186, 192,
233, 380, 386, 401, 408,
433–434, 485, 505
Chanos 165, 485
Cicero 289, 469
Christensen 69, 108, 226, 260,
389, 410, 477, 486, 501
Cigoj 131, 156, 279, 282, 342, 369,
406, 416, 421, 485
Cohen 324, 485
Cohn 249, 486
Coing 61, 67–68, 93, 107, 124, 331,
335, 345, 486
Coleman 324, 485
Cooke 305
Cornu 331, 345
Craig 201, 486

Č

- Čavoški 45, 113, 486, 517
Čeferin 54, 101, 486, 488, 517

D

- David 208, 272, 330, 345, 486
Deisinger 101, 130, 387, 486, 517
Depenheuer 119, 486
Dežman 46, 48, 267, 486
Dicey 184, 186, 487
Dijk 201, 487
Dika 264, 516
Djordjević, M. 69, 487
Dolenc, Me. 487, 489
Dolenc, Mi. 65, 130, 515

- Dolinar 67, 487
Domej 46, 503
Dorn 32, 498
Dreier, H. 186–187, 201, 212, 214,
361, 408, 487
Dreier, R. 273, 351, 376, 408, 435,
481–482, 487, 502
Dürrig 186–187, 500
Dworkin 129, 136, 283–285, 319–
324, 472, 476, 484–485, 487,
493, 499–500, 502

E

- Eemeren 487–489
Ehrlich 250, 294–295, 488
Ellscheid 296, 488
Emiliou 201, 488
Endicott 106, 488
Engisch 43, 69, 80, 101, 119,
124, 150, 154, 164–165, 179,
218–221, 228, 236, 243, 246,
249, 335, 345, 408, 488
Enneccerus 69
Erbežnik 46, 48, 267, 486
Esser 63, 94, 96, 115, 129, 136,
220, 224, 261, 263, 322, 339,
345, 408, 488, 492

F

- Feldner 489, 511
Feteris 249, 309, 313, 325, 489
Feuerbach 117
Fikentscher 28, 69, 96, 228–229,
243, 296, 489
Filipčič 483
Finžgar 163, 342, 416, 489
Fišer 211
Forgó 489, 511
Foriers 46, 261, 507, 519

Forsthoff 409
Frank 42, 489
Friedmann 296
Funk 136, 511
Furlan 42, 53, 134, 157, 230–232,
235, 245, 489

G

Gabriel 249, 257, 465, 484, 489,
499, 502
Gadamer 63, 67, 125, 376, 380,
405, 409, 458–459, 487, 489
Galič 208, 211–212, 214, 264, 267,
429, 489, 509, 516, 520
Gams 111, 490
Gantar 345
Gantner 490
Gardies 272–273, 516
Garrn 299, 490, 517
Gast 263, 490
Geč Korošec 402, 409
Gehrlein 490
Gény 29, 250, 295–296, 347, 490,
509
Gizbert-Studnicki 63, 76, 490
Goerlich 141, 404, 409, 490
Goethe 94, 329, 339, 345, 387
Goljar 75, 82, 88, 98, 127–128,
490
Goodhart 210, 490
Gorkič 46, 48, 267, 514
Gottwald 490
Götz 411
Grad 409–410
Grasman 208, 272, 330, 345, 486
Gray 504
Grebo 491
Grilec 201, 491, 516
Grimm, D. 491
Grimm, J. 511

Grootendorst 488
Gröschner 249, 257, 411, 465, 484,
489, 491, 499, 502
Grossman 193–194, 491
Grubiša 48, 267, 491
Grzegorzcyk 272–273, 516

H

Habermas 304, 310, 312–314, 316,
433, 475, 491, 520
Häberle 407, 409
Haft 74, 76–77, 248, 261, 263, 331,
335, 345, 491
Harašić 113, 273, 491
Hart 65, 115, 283, 285, 319,
322–323, 338, 345, 428–429,
431–432, 485, 491
Hasanbegović 45, 263, 289–299,
302, 305, 491
Hassemer 28, 31, 63, 77, 80, 115,
189–190, 203, 237, 252, 261,
296, 338, 345, 355, 379, 393,
409, 482, 488, 491–492, 496,
499, 502, 511–512, 519
Heck 65, 80, 88, 241, 281, 293–
294, 338, 346, 492
Heidemann 305
Heller 164–165, 492
Henkemans 488
Heyde 192, 197, 492
Hilgendorf 492
Hoecke 71, 76, 78, 88, 94, 331,
346, 492
Holländer 38, 59, 94, 136, 273,
378, 409, 492, 516
Holmes 363, 367–368, 370
Hoof 201, 487
Horvat 354
Hribar, T. 439
Hruschka 43, 62–63, 493

Huber 157, 260, 375, 409, 493
Hubmann 141, 297, 493
Hunt 324, 493

I

Igličar 27, 54, 184, 234, 298, 334,
346, 409, 437, 493
Ilc 112, 493, 510
Ilešič, Mi. 130, 509
Ilešič, T. 201, 491
Isensee 407, 409, 411

J

Jackson 74, 76, 106, 254, 493
Jakulin 483
Jambrek 386, 393, 400, 402, 409,
494
Jančar, D. 346, 413, 505
Jančar, M. 99, 325, 494
Janko 160, 509
Jelenc, F. K. 250, 483, 494
Jelenc Puklavc 32, 264, 344, 346,
494
Jemec Tomazin 79, 494
Jerman 85, 347, 494, 511
Jerovšek 112, 130, 160, 494,
509–510
Jesih 345
Jhering 29, 293, 329, 494
Joerden 74, 85, 165, 180, 262, 494
Jovičić 409
Juhart, J. 27, 64, 264, 494
Juhart, M. 128, 131, 160, 421, 494,
505, 514
Jünger 495

K

Kalan 289, 469, 495
Kalin Golob 6, 76, 78, 333, 346,

495

Kalinowski 165, 181, 495
Kališnik 428
Kant 239, 298, 360, 380, 409,
440–441, 495
Kantorowicz 294–295, 508
Kaučič 409–410, 495, 498, 514
Kaufmann 6, 28–29, 38, 41–42,
46, 63, 67, 69, 76, 80, 94,
117, 119, 124, 164, 233, 237,
239, 245–246, 249, 260, 263,
290–291, 298, 304, 309, 330,
335–336, 339, 345–346, 351–
352, 409, 411, 435, 443, 448,
462, 470, 477
Kelsen 33, 63, 147, 148, 229, 323,
365, 370, 431, 483, 496–497
Kennedy 191, 496
Keresteš 46, 503
Kermit 491
Kernev Štrajn 507
Kerševan 46, 264, 421, 482
Kipp 165, 519
Kirchhof 407, 409, 411
Kirchmann 30, 413–414, 420, 422,
496
Kirste 46, 484, 496–497, 502
Kischel 496
Klampfer 81
Klatt 74, 496
Klug 85, 150, 154, 176, 180–181,
264, 488, 496, 518
Knez 409
Kobe 31, 46, 75, 264, 428, 483,
497
Koch 40, 69, 107, 138, 229, 325,
396, 410, 477, 481–482, 497
Koller 33, 123, 136, 311, 435, 497,
511
Končina Peternel 160, 497
Korošec 402, 409, 483

Korpič Horvat 354
Košutić 28, 110, 112, 116, 497
Kovačić 345–346
Kraljić 409
Kramer 38, 57, 108, 120, 123, 142,
157, 176, 263, 284, 410, 497
Kranjc, J. 54, 60, 331, 333, 346,
370, 497
Kranjc, V. 128, 131
Kramarić 482
Krawietz 38, 407, 481, 497–498
Krek 489
Kreuzbauer 32, 498
Kriele 27, 59, 60, 62, 68–69, 107,
109–110, 114–116, 119, 220–
222, 233, 261, 410, 498
Krisper Kramberger 75, 82, 88, 98,
128, 160, 490, 509
Kristan, A. 184, 498
Kristan, I. 410
Krivic 161, 192, 194, 211, 369–370,
384, 410, 498
Križaj 516
Krüger 363, 370, 429
Kudlich 486
Kuhlen 40, 325, 477, 482
Kušej 28, 44, 50, 71, 84, 94, 96,
99, 110, 112–113, 116, 119, 146,
336, 339, 346, 489, 498, 504,
507

L

Lachmayer 143, 237, 498
Lampe 233, 498–499, 512
Lamut 486–487, 496
Larenz 36, 39–40, 57, 59–62,
68–69, 71, 94, 96, 107–109,
118–120, 123–124, 154, 164,
167, 174–176, 178, 201, 224,
229, 248, 259–260, 263, 291,

296–298, 322, 331, 339, 346,
410, 446, 457, 484, 499, 520
Larry 499
Lazarević 111, 513
Leenen 297–298, 499
Lege 249, 499
Lenoble 499
Liu 237, 242, 499
Lokar 428
Luf 232, 499
Lukić 28, 44, 71, 78, 84, 96,
99–110, 112–113, 116, 118–119,
130, 169, 177–179, 181,
250–251, 253, 255, 260, 316,
339, 499, 515

M

MacCormick 37, 94, 101, 140,
184, 208, 215, 229, 256, 273,
285, 325, 347, 410, 447, 477,
482–483, 499–500, 513,
515–516
Maček Mergole 411, 496, 509, 516
Maihofer 484, 492
Maklecov 500
Mammen 500
Mandić 28, 71, 85, 111–112, 500
Marmor 74, 76, 106, 324, 488, 500
Marschall 500
Marx 318, 500
Matulović 74, 129, 284, 500
Maunz 186–187, 410, 500
Mavčić 7, 88, 101, 112, 189, 194,
196, 211, 373, 408, 410–412,
485, 498, 500–501, 505, 510,
515, 517
Maver 48, 267, 501
Merkl 33, 483, 501
Meyer 297, 501
Miličić 31, 45, 54, 83, 113, 142,

234, 331, 346, 404, 410, 437,
501
Mišćević 71, 501
Montesquieu 117, 148
Mootz III 304, 501
Morlok 38, 411, 498
Müller 69, 93, 102, 107–108,
224–226, 243, 260, 351, 389,
410, 477, 501

N

Naucke 501
Nerhot 481, 493, 501–502, 506
Neumann, F. 184, 502
Neumann, U. 37–38, 80, 119, 226,
237, 242, 249, 260, 265, 284,
290, 304, 306, 325, 353, 447,
481–482, 484, 496–497, 499,
502, 510
Nida-Rümelin 441
Nipperdey 69, 496
Novak, A. 7, 54, 81, 129, 192, 198,
201, 207, 284, 319, 324, 393,
410, 425, 437, 487, 496, 502–
503, 505, 514, 520
Novak, M. 78, 192, 194, 208, 243,
410, 503, 509

O

Ogrizek 32, 264, 344, 346, 503
Öhlinger 33, 503
Olbrechts-Tyteca 303–304, 507
Ott 73, 503
Otto 488

P

Padjen 42, 74, 503
Papageorgiou 503
Paulson 435, 497

Pavčnik, T. 46, 168, 345–346, 503,
506
Pavlakos 305, 482, 506
Pawlowski 57, 238, 297, 506
Peczenik 69, 84, 87, 102, 107,
180–181, 254, 264, 290, 325,
465, 477, 481, 506
Penski 136, 506
Perelman 29, 46, 74, 150, 177,
181–182, 261, 263–264, 283,
289–290, 301–305, 312, 318,
365, 370, 470–473, 475, 491,
506–507, 515, 519
Perenič, A. 31, 64, 92, 111–112,
130, 169, 302, 330, 336, 346,
411, 434, 498, 504–505, 507,
509
Perenič, G. 386, 408
Perpar Grilc 516
Petrovič, G. 84, 507
Philipps 6, 74, 238, 246, 248, 443,
491, 507–508, 516
Pieroth 201, 406, 411, 508
Pihler 42, 508
Pintore 74, 508
Pirjevec 539
Pitamic 77, 352–353, 365, 370,
380, 411, 420, 422–423, 433,
508
Plavšak 75, 82, 88, 98, 127–128,
131, 490, 494, 505
Pokrovac 295, 508
Polajnar Pavčnik 130, 135, 160,
282, 408, 411, 487, 494, 497,
504–505, 508–509, 516
Posner 76–77, 509
Potokar 509
Poznić 264, 509
Priban 503
Prpić 509

Puhovski 191, 509
Pupić 28, 110, 112, 509

R

Radbruch 54, 65, 94–95, 100–101,
205, 233, 236, 310, 312, 339–
340, 347, 350–353, 367, 370,
376, 387, 404, 411, 435, 454,
474, 509, 512
Rahlf 69, 109, 116, 119, 502, 510
Raz 129, 491, 510
Rehbinder 233–234, 510
Rehbock 299, 510
Ribičić 194, 201, 373, 375, 410–
411, 510
Rijavec 46, 503
Ringhofer 496
Roberts 503
Röhl 136, 141, 376, 411, 510
Romeo 164, 510
Ross 72, 510
Rotolo 305
Roversi 305
Rus, Ve. 133, 510
Rückert 61, 510
Rüßmann 40, 69, 138, 229, 325,
396, 410, 477, 482, 497
Rüthers 31, 63, 123, 510

S

Sajovic 57, 131, 134, 249, 428,
430, 510
Saliger 351
Sartor 40, 248, 305, 325, 477, 484,
508, 511
Sauvel 511
Savigny, E. von 502
Savigny, F. K. von 68, 107, 119,
511

Schapp 511
Schilcher 136, 498, 511
Schlink 201, 406, 411, 508
Schmitt 511
Schneider 74, 85, 176, 181, 253,
262, 381, 411, 494, 511
Scholler 491, 508
Schönherr 329, 347
Schroth 96, 229, 237, 341, 347,
482, 499, 502, 511
Schulz 324, 511
Schünemann 6, 172, 443, 512
Schwegmann 408
Seibert 76, 341, 347, 483, 512
Seiler 227, 512
Sieckmann 136, 512
Siltala 210, 512
Simić 159, 184, 512
Simon 263, 291, 512
Sinnott-Armstrong 408
Smole 427, 439
Snoeck 488
Soames 74, 76, 106, 488, 500
Sourlas 136, 512
Sovdat 130, 360–361, 515
Spaić 62, 111, 116, 512
Spektorskij 512
Sprenger 6, 67, 233–234, 352, 411,
443, 512
Srzentić 46, 111, 513
Stajić 46, 111, 513
Stark 484
Stegmüller 329, 347
Stein 411
Stelmach 37, 63, 263, 513
Stepanov 45, 517
Stojanović 111, 116, 513
Stolleis 497
Strohsack 101, 112, 130, 509–510,
513, 517
Struck 40, 263–264, 300–301, 513

Summers 140, 208, 215, 273, 344,
347, 410, 482–483, 500, 513,
515–516
Sunstein 192, 513

Š

Šarčević 184, 513
Šelih 7, 46, 54, 171–173, 198, 205,
277, 408, 411, 428, 483, 488,
501, 514
Šinkovec, B. 79, 373, 411, 514
Škerl 489
Škrk 130, 198, 501, 515
Škrubej 76, 94, 330, 347, 514
Šmidovnik 342, 416
Šorli 208, 509
Štajnpihler 208, 211–212, 215, 373,
514
Štempihar 62, 111, 116, 421, 514
Šturm 187, 189, 202–203, 206,
386, 403, 410–411, 424, 497,
514
Šugman Stubbs 46, 48, 267, 514
Šugman Gotovan 514
Šumič Riha 305, 515

T

Tadić 515
Tahović 46, 111, 116, 171, 515
Tarelo 143, 180, 181, 262–264,
515
Tasić 120, 515
Taskovska 134, 198, 201, 515
Testen 65, 208, 366, 371, 374, 382,
412, 509, 515
Tichý 273, 516
Tiedemann 350
Tinnefeld 248, 516
Tito 349, 356, 359

Tocqueville 197, 516
Toulmin 249, 516
Triva 46–47, 264, 516
Troper 272–273, 516
Trstenjak 160, 201, 516
Türk 65, 516

U

Ude 46, 54, 211, 214, 264, 267–
268, 375, 386, 400, 412, 429,
488, 494, 516
Ude Marinček 101, 516–517
Urso 263, 517
Uzelac 46, 267, 509, 517

V

Valentini 325, 484
Vasiljević 54, 264, 517
Varga 46, 184, 517
Vasić 45, 113, 486, 517
Viehweg 289, 299–301, 471–472,
483, 517
Vilfan 330–331, 333, 347, 417
Villa 263, 517
Villey 289, 517
Viola 263, 517
Virk 489
Visković 28, 38, 44–46, 64, 72–74,
76, 78, 110–113, 234, 260, 263,
290, 330–331, 334–335, 347,
378, 412, 505, 517
Vodopivec, P. 346, 413, 426, 505
Vogel 484, 492
Vrban 45, 113, 517
Vukadinović 45, 517
Vuković 28, 71, 111–112, 116, 169,
179, 518

W

Waismann 65, 518
Walter 33–34, 345, 408, 496, 518
Wedam Lukić 46, 54, 135, 160,
198, 201, 208, 210, 212, 264,
369, 371, 375, 408, 411–412,
488, 494, 501, 503–505, 509,
518
Weinberger, Ch. 249, 518
Weinberger, O. 85, 94, 102, 249,
389, 412, 500, 518
Weinreb 42, 165, 518
Weischedel 441
Wesenberg 511
Wetz 350
Wieacker 30, 444, 518
Winczorek 412, 518
Windscheid 165, 519
Winkler 35, 63, 78, 94, 339, 498,
519
Wittgenstein 312, 318, 329, 347,
475, 519
Wittman 519
Wolcher 38, 55, 65, 74, 387, 412,
505, 519

Wróblewski 51, 62, 72, 248, 257,
261, 306, 325, 474, 477, 519

Württemberg 488

Wurzel 520

Wyrzykowski 412

Y

Young 503

Z

Zadnikar 520

Zagradišnik 520

Zajc 345

Zakonjšek 198, 501

Ziemiński 76, 181, 261, 520

Zippelius 107, 233, 410, 520

Zitelmann 150, 520

Zlatarić 111, 117, 171, 520

Zobec, J. 46, 54, 130, 179, 194,
198, 267, 349, 488, 501, 515,
520

Zobec, Ž. 264, 521

Zorn 333, 347

Zupančič 46–48, 203, 267, 391,
412, 521

Stvarno kazalo

A

- abstraktni dejanski stan – *glej*
  - zakonski dejanski stan
- adhezijski postopek 279
- akuzatorno-kontradiktorni
  - kazenski postopek 47–48
- analitična teorija prava 428–429
- analitično razpravljanje 289
- analogia
  - in malam partem 109
  - intra legem 165–167, 169, 172
  - iuris 157, 168–169
  - legis 156, 167–168, 178, 399
  - partialis 168–169
  - totalis 168–169
- analogija 41–42
  - delna 168–169
  - posamična 167
  - pravna 168–170
- Antigonin izziv 439–441
- apologetski pravni pozitivizem 415–418, 432
- argument
  - dober 308
  - hierarhije 143–146
  - kronologije 143–146
  - načelni 320
  - namena 101
  - narave stvari 381
  - nepravna 204–207, 351, 422–428, 439
  - odločilni 316–317
  - politični 320
  - posledični 101
  - pravne države 183–198
  - pravnega precedensa 158
  - precedensa 208–216
  - prepričevalni 86
  - specialnosti 143–146
  - teleološke redukcije 157, 174–176
- argumentacija – *glej* teorija argumentacije
  - temeljne oblike 242–246
- argumenti
  - v pravu 261–265
  - v pravu, Tarellova delitev 263–264
- argumentiranje, modeli 37
- argumentum
  - a cohaerentia 142–147
  - a completudine 147–150
  - a contrario 83, 157, 176–180
  - a fortiori 157, 180–182
  - a maiori ad minus 83, 180–182, 382
  - a minori ad maius 180–182
  - a simili ad simile 164–165, *glej tudi* analogia in analogija
- Audiatur et altera pars 190, 316–317
- avditorij 260, 302–304, 318

B

beseda 329–330
besedni rezultat razlage 104–106
breme utemeljevanja 317

C

carstvo prava 319–324
Cigojeva šola 406
civilno pravo 50, 417

Č

čista teorija prava 33–35, 428
človekovo dostojanstvo 349–361,
397–399
človeška mera 399–401,
441 – *glej tudi* človekovo
dostojanstvo

D

decizionizem 37
dejanski stan – *glej* konkretni in
zakonski dejanski stan!
dejansko in normativno 224–227
dejansko vprašanje 255
delitev oblasti 148
demokracija, ustavna 355
derogacijska klavzula, splošna 144
determinizem 37
dialektično razpravljanje 289
dispozicija 63
dispozitiv 270
dobesedna razlaga 105
dogmatika – *glej* pravna
dogmatika
– pravna 298, 415–416
dokazno pravo 46–48
dolžnostna korelativnost 401
dopuščena revizija 214

doslednost 321
država ljudske blaginje 185
dvodimenzionalnost jezika
335–337

E

eksegetična šola 291
eksistencializem, pravni 249
enakost 364
– pravna 170
etatistično-legalistični pravni
pozitivizem 432
etičnost
– prava 413–437
– pravnikov 413–437
– pravoznanstva 413–437
etika 387, 440–441
evolutivna razlaga 111
Exceptions non sunt extendendae
105

F

formalna logika 302
formula
– neznosnosti 351–353
– zanikanja 351–353

G

genetična razlaga 93
glavna obravnava 269

H

hard case 284–285, 361 – *glej tudi*
težak primer
Herkul 285, 321, 323
hermenevtični krog 376
hermenevtika, splošna 66–69
hierarhičnost pravnega jezika
337–338

hierarhija – *glej* argument
hierarhije
Hin- und Herwandern des Blickes
219–223 – *glej* tudi potovanje
pogleda sem in tja
hipoteza – *glej* primarna in
sekundarna hipoteza

I

identičnost 231
ideologija 27–33
ideološka tančica 430
In claris non fit interpretatio 62
In dubio pro aequitate 365
integriteta 321–322
interesna jurisprudenca 290–299
interpretacijska pravila 374
Interpretatio cessat in claris 62
interpretativna odločba 182,
382–383
iracionalnost 419
istovetnost 253
Iura novit curia 268
izrek 270

J

jezik 329–347
– dvodimenzionalnost 335–337
– in pravo 329–347
– pravne obrazložitve 341–345
– pravne znanosti 341–345
– rob pomena 106
– ustave 390–393
– zakonski 341–342
– znanstveni 341–342
jezikovna razlaga 70–81, 379–381
jezikovni okvir 34
jezikovnost prava 330–333
judicial self-restraint 195–196

K

kategorični imperativ 360
kazenski postopek 47–48,
266–267
kazensko pravo 50
kaznovalno pravo 50
Kodeks sodniške etike 55
kodno razlaganje 73
Komentar Ustave RS 406–407
konflikt vrednot 433–434
konkretni dejanski stan 42–48,
252–254 – *glej* tudi življenjski
primer
konstruktivna razlaga 321
kontekst 125
– besede 71
– razumevanja 32, 338
kontinuiteta 324
pravna 357–358
kontradiktorno-akuzatorni
kazenski postopek 266–267
korelativnost (soodvisnost) pravic
in pravnih dolžnosti 400–401
korelativnost, dolžnostna 401
kraja elektrike 282
kritična pravna teorija 403–407
kronologija – *glej* argument
kronologije

L

law
– in action 31, 421
– in books 31, 421
Lebach (zadeva) 244
legalnost, legitimna 126
legitimnost 303
– legalna 126
– pravne odločitve 315
– pravnih norm 314

lex certa 149, 172–173, 189, 245
Lex generalis posterior derogat
legi generali priori 144
Lex generalis posterior derogat
legi speciali priori 145
Lex generalis posterior non
derogat legi speciali priori 145
Lex posterior derogat legi priori
68, 143, 146, 384–385
Lex specialis derogat legi generali
143, 197
Lex specialis posterior derogat
legi generali priori 144
Lex specialis posterior derogat
legi speciali priori 144
Lex superior derogat legi inferiori
143
libre recherche scientifique 295
logična razlaga 81–87, 102,
381–383, 389
logika 302
lojalna konkurenca 199

M

materialna resnica 47, 48
metode razlage zakona 70–103
– razmerje med metodami
106–110
metodična razlaga 64, 440
metodika, pravna 224 – 227
metodologija
– pravnega vrednotenja 57,
217–246, 323
– vrednotenja 38, 217–246, 226
moč 314
modus aplikacije 405
morala 310–312, 436
moralna kritika 434–437
moralno razpravljanje 433–434

Müllerjeva pravna metodika
224–227

N

načelni argument 320
načelno pravno mnenje 213
načelo – *glej* pravno načelo!
– enakosti 364
– sorazmernosti 198–204
nadaljnje razvijanje
– prava 59, 123–217
– zakona 123–216
najboljša rešitev 324
namenska razlaga 98–103, 112,
388–390
narava stvari 236–240, 381
naravno pravo
– klasično 28
– racionalno 291
Nasciturus (zadeva) 398–399
neetičnost
– prava 413–437
– pravnikov 413–437
– pravoznanstva 413–437
negativni zakonodajalec 383
nepolitičnost pravnega odločanja
191–198
nepopolnost zakonskega besedila
123–127
nepravo 204–207, 351, 422–428,
439
nevrednost pravoznanstva
420–422
norma – *glej* pravna norma *in*
pravno pravilo
– za konkretni primer 227–230
– za odločitev 224
normativna konkretizacija
(zakona) 36–38, 39–55, 74,
217–246

normativno in dejansko 224–227
notranja
– praznina 150–152
– utemeljitev 307
notranji sistem 88–90, 383
nova retorika 301–305
Nulla poena sine lege 172
Nulla poena sine lege certa 173
Nullum crimen nulla poena sine
lege 187
Nullum crimen nulla poena sine
lege certa 184
Nullum crimen sine lege certa
130, 171, 206, 424

O

občutek – *glej* pravni občutek
obiter dictum 209
objektivistični način razlage
94–95, 339–341
objektivistično-dinamična razlaga
96–97, 119–120, 196–197
objektivistično-dinamično
razumevanje 387
objektivnost spoznavanja 67–68
obravnavna 269
obrazložitev 270, 272–281
– jezik 341–345
occasio legis 93
odgovorno dejanje 326
odločilni argument 316–317
odprtost razlagalnih argumentov
377–379
operativna razlaga 64
organski razvoj prava 60

P

Pacta sunt servanda 402
poboji 426–428

podobnost 231, 253–254, 304 –
glej tudi analogija!
pojmovna
– eksegeza 29–30
– jurisprudenca 28–30, 249,
290–299
policijska država 183
politični
– argument 320
– naboj 356
političnost pravnega odločanja
191–198
pomenska določljivost 334–335
pomenski rob 80
pomensko jedro 80, 338–339
poosebljena skupnost 324
poroznost zakona 123–216
posamična analogija 167
potovanje pogleda sem in tja
218–223 – *glej tudi* Hin- und
Herwandern des Blickes
potovanje pogleda sem in tja,
dvostopenjsko 221–224
pozitivno pravo 439
pozitivnopravna
– veda 420
– znanost 414, 418–419, 421
praktična razlaga 64, 107, 440
pravdni postopek 46–47, 267–268
pravičnost 363–371, 431–432
– formalna 364–365
– izravnalna 365
– materialna 364
– merila 365, 370
– razdeljevalna 365
pravilnost 309–312
pravna 439 –441
pravilo – *glej* pravno pravilo
pravna
– analogija 157, 168–170

- argumentacija, temeljne oblike 242–246
- civilizacija 103
- definicija 79
- diskontinuiteta 159–160
- dogmatika 90, 298, 415–416
- država 183–198, 207, 374, 425
- enakost 170
- etika 387, 440–441
- kontinuiteta 158–160, 357–358
- kultura 103, 441
- logika 302
- metodika 224–227
- norma 44–46 – *glej tudi* pravno pravilo
- obrazložitev, jezik 341–345
- odločitev 51–55
- opredelitev 79
- pravilnost 310, 439–441
- praznina 85, 150–164, 170
- praznina v zakonu, načrtovana (notranja) 150–152
- praznina, klasična 153–158
- praznina, naknadna 155
- praznina, preneseni pomen besede 163–164
- praznina, širši pomen besede 158–163
- praznina, začetna 155
- teorija, kritična 403–407
- tradicija 54
- varnost 439
- vrednota 351
- znanost 414
- znanost, jezik 341–345
- pravni
  - decizionizem 37
  - determinizem 37
  - eksistencializem 249
  - igralec 429–431, 440
  - institut 61
  - interes 349
  - jezik 331–332
  - jezik, hierarhičnost 337–338
  - občutek 230–236
  - občutek navadnega smrtnika 234
  - občutek, strokovni 234
  - občutek, tipični 234
  - pozitivizem 431–433, 440
  - pozitivizem, apologetski 415–418
  - pozitivizem, etatično-legalistični 432
  - pozitivizem, klasični 28
  - pozitivizem, znanstveni 416–418
  - silogizem 244, 247–257
- Pravni terminološki slovar 78, 332–333
- pravnik 54
- pravniški jezik 332
- pravniško izobraževanje 54
- pravno
  - izrazoslovje, slovensko 332
  - izročilo 441
  - mišljenje, problemsko 405–406
  - mnenje 213
  - mnenje, načelno 213
  - načelo 114, 127–142, 320, 322, 356, 385, 393–396, 402–403, 428–429, 440
  - pravilo 44, 127–129, 136–141, 356, 440 – *glej tudi* norma in pravna norma
  - razlogovanje 434
  - razpravljanje 305–312
  - razpravljanje, racionalno 305–312
  - vprašanje 255
  - vrednotenje 65, 217–246

pravnocivilizacijski racionalizem
312–318
pravo 302, 311, 314, 319, 330, 368,
430, 436, 440
– kot integriteta 321–322
– organski razvoj prava 60
pravovarstvena odločba 269–271
pravoznanstvo 420–422
Praxis sine theoria caecus in via
278, 369, 407
preambula 386
precedenčno pravo 279, 369 – *glej*
tudi sodna praksa
precedens 158, 208–216, 300–301
predmet pravnega urejanja 334
predvidljivost 27 – *glej tudi* test
predvidljivosti
premična stvar 335
prepoznavanje 230–236
primarna hipoteza (z dispozicijo)
45, 49–50, 63
primer
– težak 283–285, 361
– težji 283–285
primerjalna razlaga 111
primerjanje 243–246
pristno pravo 413
problemsko pravno mišljenje 32,
299–301, 405–406
procesno gradivo 265–269
produktivno dejanje 326
prosta presoja dokazov 268
prosti preudarek 323

Q

Qui potest plus, potest minus 181
Qui suo iure utitur, neminem
laedit 199

R

racionalizem, pravnocivilizacijski
312–318
racionalna razlaga 111
racionalno
– naravno pravo 291
– pravno razpravljanje 305–312
racionalnost, logična 84
Radbruchova formula 351–353
ratio
– decidendi 140, 209, 228, 344,
350
– iuris 94–95
– legis 68, 94, 176
razlaga (razumevanje) ustave
373–412
razlaga
– dobesedna 105
– evolutivna 105
– genetična 93
– konstruktivna 321
– metodična 64, 440
– operativna 64
– praktična 64, 107, 440
– razširjajoča 105
– ustave 373–412
– utesnjujoča 105
– zakona 57–122, 251–252
– zakona, (re)konstrukcija
pravnega pravila 57–122
– zakona, jugoslovanska teorija
110–114
– zakona, metode 70–103
– zakona, »naravni« red med
sestavlinami razlage 114–118
– zakona, pojem razlage zakona
62–66
– zakona, razlagalna pravna
pravila 79

- zakona. razmerje med metodami razlage 114–118
- zakona. rezultat razlage 104–106
- zakona. slovenska teorija 110–114
- znanstvena 64, 107
- razlagalna (interpretativna) odločba 382–383
- praksa 323
- pravila 374
- pravna pravila 79
- razlagalni argumenti, odprtost 377–379
- razlaganje, kodno 73
- različnost 304
- razpravljanje 305–312
  - analitično 289
  - dialektično 289
- razširjajoča razlaga 105
- razumevanje 404–405
  - pravnih pravil 429–431
  - ustave 373–412
- razvojno oblikovanje prava 59
- razžalitev 247–248
- referendum, zakonodajni 197
- rešitev, najboljša 324
- retorika, nova 301–305
- revizija 214
- rezultat razlage 104–106
- right-answer thesis 284–285, 321
- rob dvoma 106, 338–339

S

- samovolja 419
- sankcija 63
- Savignyjeva teorija razlage zakona 57–61
- Sein 236–239

- sekundarna hipoteza (s sankcijo) 45, 49–50, 63
- silogizem 117, 244, 247–257 – *glej tudi* pravni silogizem
- simbolno poimenovanje 359
- Singularia non sunt extendenda 179
- sinteza, reproduktivna 53
- sistem
  - notranji 88–90, 383
  - zunanji 88–90, 383
- sistematična razlaga 87–91, 103, 292, 383–386, 389
- sklepanje od večjega na manjše 382
- smiselna uporaba 161–162
- smrtna kazen 427
- socialna država 185
- sočloveška mera 441 – *glej tudi* človekovo dostojanstvo
- sodba 269–270
- sodna praksa 208–216, 278, 319, 369 – *glej tudi* precedenčno pravo
- sodnik 54, 117, 208–216, 294, 296, 429–431
  - Herkul 285, 323
- sodniška zadržanost 195
- Sollen 236–239
- sorazmernost 198–204
- specialnost – *glej* argument specialnosti!
- spoznavanje objektivnost 67–68
- stil 77
- stopnjevitost prava 33–35 – *glej tudi* čista teorija prava
- strokovni jezik 76
- strpnost 403
- subjektivistična razlaga 95–96
- subjektivistično-statična razlaga 96, 293

subsumpcija 219, 243–246
svoboda 290
svobodno
– iskanje prava 295
– pravo 249, 294–295

Š

šola svobodnega prava 249,
294–295

T

tehtanje 243–246
teleološka
– razlaga 98–103, 112, 118–119,
388–390
– redukcija 157, 174–176
teleološki naboj 232
temeljna
– moralna norma 55
– načela ZOR 129
– ustavna načela 131–132
temeljne
– (človekove) pravice 135,
138–139, 396–403, 439
– pravice 135, 185, 353
Temeljni zakon (Grundgesetz) 353
teorija
– argumentacije 37–38, 53–55,
120–122, 286–287, 289–326,
323–326, 440
– normativne konkretizacije
zakona 217–246 – *glej tudi*
normativna konkretizacija
– prava, analitična 428–429
– prava, čista 33–35, 428
– prava, kritična 403–407
terminus medius 232, 253
tertium comparationis 142, 165,
167, 217, 236–241, 299

test
– legitimnosti 203
– predvidljivosti 27
težak primer 283–285, 311,
320–321, 361 – *glej tudi* hard
case!
težji primer 283–285
Theoria sine praxi rota sine axi
278, 369, 407
tip 60, 238–241
tipična norma 227–230
tipični primer 227–230
tipičnost 238–240
Titova cesta (zadeva) 349
topična jurisprudenca 299–301
topoi 52–53, 299–301
tožilska funkcija 32
typus 60, 241

U

Ubi eadem est decisionis ratio, ibi
eadem est legis dispositio 165
ugovor
– neprava 422–428
– pravnih načel 428–429
– razumevanja pravnih pravil
429–431
ujemanje 254 – *glej tudi*
normativna konkretizacija *in*
podobnost
uporabljanje prava 27–33, 35, 292,
363–371
upravna odločba 269
upravni postopek 266
Uredba o vojaških sodiščih
205–206, 423–424
ustava 373–412
– narava 391–393
ustavna
– demokracija 190, 355

- pritožba 211, 356
- ustavno sodišče 194, 212–216, 393–396
- ustna obravnava 269
- ustrezanje (med Sollen in Sein) 237–239 – *glej tudi* ujemanje!
- utemeljenost pravne odločitve
  - formalna 259–260
  - vsebinska 259–260
- utemeljevanje
  - eksterno 306–307
  - interno 306–307
  - notranje 257, 306–307
  - zunanje 257, 306–307
- utemeljitev
  - pravne odločitve 259–287
  - sodne odločitve, glose k vrstam utemeljitve 272–281
- utesnjujoča razlaga 105

V

- Venire contra factum proprium (nemini licet) 200
- vladavina prava 183–198 – *glej tudi* pravna država
- vprašanje
  - dejansko 255
  - pravno 255
- vrednostna
  - jurisprudenca 290–299
  - konstrukcija 65
  - sinteza 36, 51–55, 240
  - zakonik 318
- vrednostno tehtanje 243–246
- vrednota 433–434
  - pravna 351
  - ustavna 404
- vrednotenje 217–246, 256, 297, 317
- vrhovno sodišče 212–216

Z

- zadeva Lebach 244
- zahtevak pravilnosti 309–312, 435
- zakon
  - pomenska poroznost 123–216
  - posebni (specialni) 145
  - splošni (generalni) 145
- zakonodajalec 383, 430
  - negativni 383
- zakonodajni referendum 197
- zakonska analogija 156, 167–168, 170, 178
- zakonski
  - dejanski stan 48–51, 251–252
  - jezik 75–81, 108, 336, 341–342
- zgodovinska
  - razlaga 91–98, 102–103, 162, 386–388, 389
  - šola prava 292
- zgodovinskopravna znanost 417
- zgodovinsko-teleološka razlaga 108
- zlo 439
- zloraba
  - pravice 199–200
  - pravne oblike 197–198
- znanstvena razlaga 64, 107
- znanstveni
  - jezik 341–342
  - pravni pozitivizem 416–418
- zožujoča razlaga 105
- zunanja utemeljitev 307
- zunanji sistem 88–90, 383

Ž

- življenjski primer 39–48, 139, 252–254, 298 – *glej tudi* konkretni dejanski stan